

Wojciech Zbaraszewski

Zakład Finansów

Akademia Rolnicza w Szczecinie

Finansowanie ochrony środowiska przez przedsiębiorstwa w Polsce

Wstęp

W latach 70. XX w. w świadomości społecznej ugruntował się pogląd, że największym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego są przedsiębiorstwa przemysłowe. Wynikiem tego było wprowadzenie na szeroką skalę restrykcji dla przedsiębiorców za korzystanie ze środowiska w formie instrumentów prawno-administracyjnych (m.in. zakazów, nakazów, pozwoleń) i ekonomicznych (m.in. opłat, kar, zachęt finansowych). Jednakże w ostatnich latach to nakłady przedsiębiorców są dominujące w strukturze wydatków na działania proekologiczne.

Według szacunków Ministerstwa Środowiska, nakłady inwestycyjne w ochronie środowiska to około 63,9 mld zł w latach 2007–2010 i 61,4 mld zł w latach 2011–2014, czyli około 15 mld zł średniorocznie przez 8 lat. Jest to praktycznie dwukrotny wzrost nakładów, bo według Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) nakłady w 2005 r. na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wyniosły jedynie 7,5 mld zł [Projekt polityki ekologicznej państwa na lata 2007–2010].

Celem artykułu jest ocena pozycji przedsiębiorstw w finansowaniu nakładów z zakresu ochrony środowiska w świetle realizacji zobowiązań wynikających z przepisów ochrony środowiska Unii Europejskiej (UE) i polityki ekologicznej państwa. W opracowaniu przedstawiono także skalę i strukturę finansowania działań środowiskowych innych inwestorów poza przedsiębiorstwami.

Materiał i metody

Podstawowym źródłem danych wykorzystanych w artykule są materiały GUS. Badania oparto na danych z raportów „Ochrona środowiska” publikowanych przez GUS w zbiorczym opracowaniu z serii „Informacje i Opracowania Statystyczne”. Ponadto, w celu możliwie wszechstronnego i obiektywnego przed-

stawienia wieloaspektowej problematyki ekologicznej, wykorzystano właściwą tematycznie literaturę przedmiotu, akty prawne i dane administracyjne. Zastosowano metody badań: statystyczne, analizy i krytyki źródeł.

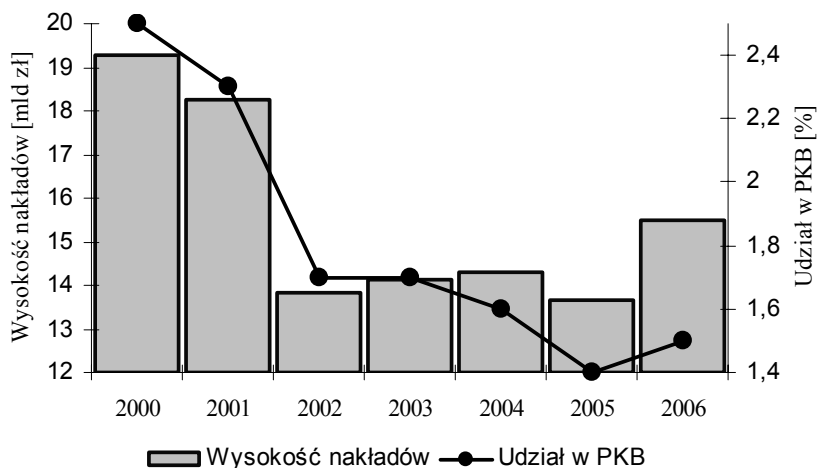
Nakłady na ochronę środowiska w Polsce

Inwestycje służące ochronie środowiska dzieli się na [Ochrona środowiska, 2007, s. 419]:

- przedsięwzięcia „końca rury” – nieingerujące w proces produkcyjny (produkcja może być prowadzona bez tej inwestycji), lecz redukujące lub unieszkodliwiające zanieczyszczenia powstałe w procesie produkcji. Nakłady na tego typu przedsięwzięcia – zgodnie z metodologią zalecaną przez Biuro Statystyczne Unii Europejskiej EUROSTAT – w całości są zaliczane do nakładów na ochronę środowiska,
- inwestycje „zintegrowane” zapobiegające zanieczyszczeniom – prowadzące do zmniejszenia ilości wytwarzanych zanieczyszczeń poprzez modyfikację procesów technologicznych (wymiana lub modernizacja linii produkcyjnej, zakup dodatkowych urządzeń), co powoduje, że produkcja staje się bardziej czysta i przyjazna środowisku. Jeżeli wprowadzany jest nowy proces technologiczny, to nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska obejmują wydatki przewyższające te, które byłyby poniesione na wyposażenie tańsze i sprawne, ale zapewniające produkcję mniej przyjazną środowisku. W przypadku, gdy modernizowany jest zakład już istniejący, nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska są równe całkowitym nakładom poniesionym na dostosowanie do wymagań środowiska.

Nakłady na ochronę środowiska w gospodarce narodowej, stanowiące sumę nakładów inwestycyjnych i kosztów bieżących działań ochronnych, są ponoszone przez gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, sektor publiczny oraz sektor usług środowiskowych. W Polsce w 2006 r. w porównaniu z 2005 r. nakłady na ochronę środowiska wzrosły z poziomu około 30 mld zł do ponad 36 mld zł i stanowiły 3,4% PKB (w 2005 r. 3,1% PKB). Nakłady te głównie ponosiły gospodarstwa domowe (ponad 57%). Nakłady na ochronę środowiska, z wyłączeniem wydatków gospodarstw domowych, w Polsce w 2006 r. wyniosły 15,5 mld zł i były ponoszone głównie przez sektor przedsiębiorstw [Ochrona środowiska 2007, s. 429].

Szacuje się, że realizacja polityki ekologicznej będzie możliwa, jeśli udział nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w Polsce wyniesie 1,7–1,8% PKB w latach 2007–2008 i później [Polityka ekologiczna państwa na lata 2003–2006 2002, s. 67]. Tymczasem w 2006 r. wyniósł jedynie

Rysunek 1

Nakłady ogółem na ochronę środowiska w gospodarce narodowej (bez gospodarstw domowych) w latach 2000–2006 i ich udział w PKB (ceny stałe z 2006 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ochrona środowiska, GUS, Warszawa 2007, s. 429.

0,7%, przy czym należy podkreślić, że w latach 2002–2005 udział ten kształtował się na poziomie 0,6% [Ochrona środowiska 2007, s. 429].

Obowiązki przedsiębiorców w zakresie ochrony środowiska

Na przedsiębiorców nałożono wiele obowiązków w zakresie ochrony środowiska. Obowiązki wynikają z różnych aktów prawnych [szerzej w: Lipiński 2007, s. 20 i następane oraz Kobyłko 2007, s. 34], a do ważniejszych m.in. należy zaliczyć: ustawę Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. [DzU 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.], ustawę o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 r. [tekst jednolity: DzU 2007 r. Nr 90, poz. 607], ustawę o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. [Tekst jednolity: DzU 2007 r. Nr 39, poz. 251].

Przytoczone akty prawne regulują m.in. zasady postępowania przedsiębiorców korzystających ze środowiska. W świetle tych regulacji przedsiębiorcy są zobowiązani do [Famielec 2005, s. 18 i 19]:

- przestrzegania warunków ochrony zasobów środowiska,

- przestrzegania warunków i posiadania pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska,
- udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie,
- ponoszenia opłat za korzystanie ze środowiska, w tym za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wody, za umieszczanie odpadów na składowisku,
- administracyjnych kar pieniężnych w razie przekroczenia lub naruszenia warunków określonych w pozwoleniu lub innej decyzji organu administracyjnego,
- zapewnienia odzysku, a w szczególności recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych,
- odpowiedzialności administracyjnej za negatywne oddziaływanie na środowisko w formie ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko, przywrócenia przez przedsiębiorcę stanu wyjściowego środowiska lub uiszczenie przez niego określonej kwoty, rekompensującej spowodowane szkody, lub też w formie decyzji administracyjnej wstrzymania danej instalacji.

Poza zobowiązaniami wynikającymi z wymienionych aktów prawnych, przedsiębiorstwa zostały uznane za jedno z najważniejszych ogniw realizacji polityki ekologicznej państwa [*Polityka ekologiczna państwa na lata 2003–2006*, s. 68]. Ponad 40% nakładów na realizację polityki ekologicznej państwa ma pochodzić ze środków własnych przedsiębiorstw [*Projekt polityki ekologicznej państwa na lata 2007–2010*, s. 64].

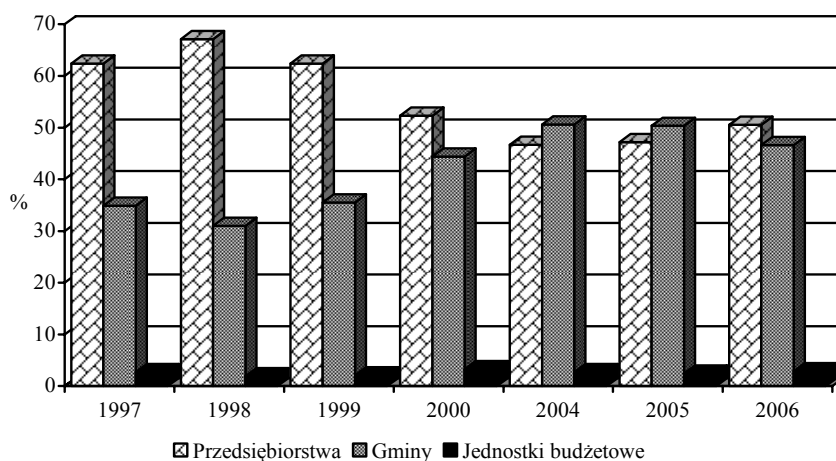
Należy podkreślić, że zakres zadań związanych z ochroną środowiska uległ znacznemu poszerzeniu po przystąpieniu Polski do UE. Przyjęte liczne zobowiązania w traktacie akcesyjnym nakładają na przedsiębiorców obowiązek wdrażania standardów ekologicznych UE [*Jadźwiński, Małachowski, 2007*, s. 227 oraz www.ukie.gov.pl].

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na ochronę środowiska

Działaniami zapewniającymi racjonalne korzystanie ze środowiska przyrodniczego oraz należytą jego ochronę w przedsiębiorstwie są inwestycje ekologiczne. Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska są to jedynie dodatkowe i możliwe do zidentyfikowania nakłady, które są przeznaczone na ochronę środowiska, redukcję zanieczyszczeń lub naprawę szkód środowiskowych. Do tej grupy nakładów nie zalicza się nakładów na działania, które mogą pozytywnie oddziaływać na środowisko, lecz ich głównym celem jest zaspokajanie innych potrzeb,

np. wzrost zysku, bezpieczeństwo i higiena pracy lub poprawa efektywności produkcji [Poskrobko 2007, s. 113 oraz Famielec, Stępień 2005, s. 23].

Przedsiębiorstwa badane przez GUS wykorzystały połowę nakładów inwestycyjnych (bez gospodarstw domowych) na ochronę środowiska w Polsce w 2006 r. (wykres 1).

Wykres 1

Udział grup inwestorów w nakładach inwestycyjnych służące ochronie środowiska w latach 1997–2006 w Polsce (ceny bieżące)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ochrona środowiska, GUS, Warszawa 2007, s. 431.

Pod koniec lat 90. ubiegłego wieku udział przedsiębiorstw wynosił ponad 60% nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska. Obecnie ciężar finansowania przedsięwzięć z tego zakresu przesuwają się na stronę gmin, jednakże przedsiębiorstwa nadal pozostają ważną grupą inwestorów w tym obszarze gospodarki. W latach 1997–1999 udział gmin w nakładach inwestycyjnych służących ochronie środowiska wynosił około 35%, a po 2000 r. udział ten wzrósł do poziomu około 50%. Udział jednostek budżetowych jest udziałem marginalnym i w 2006 r. wyniósł niecałe 3%.

W 2006 r. przedsiębiorstwa przeznaczyły na ochronę środowiska 3476 mln zł, a więc o 23% więcej niż rok wcześniej i prawie 40% więcej niż w 2004 r. (tab. 1).

Przedsiębiorstwa w 2006 r. wykorzystały dominującą część nakładów inwestycyjnych na ochronę powietrza (ponad 95%), ochronę gleb i wód podziemnych (ponad 84%), a także powyżej 64% całości nakładów inwestycyjnych na gospodarkę odpadami (tab. 2). Przedsiębiorstwa są jedynymi inwestorami w niektórych dziedzinach ochrony środowiska, m.in. w ochronę przed promieniowaniem jonizującym, zabezpieczenie przed przenikaniem powstających przy transporcie wod-

Tabela 1

Wartość i struktura wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska w latach 1998-2006 (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	Lata					
	1998	1999	2000	2004	2005	2006
Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska ogółem (mln zł)	9018,7	8584,9	6570,3	5337,4	5986,5	6877,7
Udział w wydatkach inwestycyjnych na ochronę środowiska (%):						
– przedsiębiorstwa	67,1	62,4	52,3	46,68	47,20	50,54
– gminy	31,0	35,5	44,4	50,60	50,35	46,60
– jednostki budżetowe	1,9	2,1	3,3	2,72	2,45	2,86
Wydatki inwestycyjne przedsiębiorców na ochronę środowiska (mln zł)	6051,5	5356,9	3436,3	2491,5	2825,6	3476,0

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie: Ochrona środowiska, GUS, Warszawa 2007, s. 431.

nym, zanieczyszczeń do rzek, mórz oraz innych akwenów spalaniem odpadów komunalnych, kompostowaniem czy też oczyszczaniem ścieków przemysłowych [Ochrona środowiska 2007, s. 433–444]. W dwóch analizowanych latach istotnie zmalały nakłady przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową (prawie 93%). Obniżył się również udział nakładów przedsiębiorstw na zmniejszenie hałasu i wibracji (ok. 29%), ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz ochronę gleb i wód podziemnych (po prawie 14%), a także gospodarkę odpadami (11%). W niewielkim stopniu wzrosła aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw w odniesieniu do gospodarki ściekowej i ochrony wód, a także w pozostałej działalności związanej z ochroną środowiska (+3%). Udział przedsiębiorstw nie uległ większym zmianom w ochronie powietrza oraz ochronie przed promieniowaniem jonizującym.

Tabela 2

Udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych na ochronę środowiska w Polsce w 2005 i 2006 r.

Wyszczególnienie	2005	2006	Zmiana w punktach procentowych
1	2	3	4
Ogółem nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (w mln zł)	5 986 499,9	6 877 759,2	–
Ogółem nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na ochronę środowiska (w mln zł)	2 825 437,6	3 476 194,9	–

Tabela 1 cd.

1	2	3	4
Udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych na ochronę środowiska ogółem (w %)	47,20%	50,54%	-3,34%
W tym udział przedsiębiorstw w nakładach inwestycyjnych ogółem według kierunków inwestowania (w %)			
– ochrona powietrza	94,13	95,04	+0,91
– gospodarka ściekowa i ochrona wód	24,50	27,83	+3,33
– gospodarka odpadami	75,38	64,29	-11,09
– ochrona gleb i wód podziemnych	98,27	84,47	-13,80
– zmniejszenie hałasu i wibracji	73,54	44,80	-28,74
– ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	14,98	1,00	-13,99
– ochrona przed promieniowaniem jonizującym	100,00	100,00	0,00
– działalność badawczo-rozwojowa	100,00	7,23	-92,77
– pozostała działalność związana z ochroną środowiska	44,24	47,07	+2,84

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie: Ochrona środowiska, GUS, Warszawa 2006, s. 416–417 oraz Ochrona środowiska, GUS, Warszawa 2007, s. 433–444.

Źródła finansowania ochrony środowiska w przedsiębiorstwach

Środki finansowe na realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska mogą pochodzić ze źródeł publicznych, prywatnych oraz zagranicznych. Finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych, jak i działalności bieżącej odbywa się z następujących źródeł [Famielec 2005, s. 56 i następne]:

- środków własnych podmiotów – przedsiębiorstw i samorządów gminnych,
- celowych funduszy ekologicznych – Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- Banku Ochrony Środowiska SA i innych banków komercyjnych,
- budżetu państwa i budżetów samorządowych,
- zagranicy,
- innych źródeł, np. fundacji ekologicznych.

Koszty bieżącej ochrony środowiska są finansowane przede wszystkim ze środków własnych. Udział subwencji w finansowaniu działalności bieżącej jest

niewielki i np. w 2006 r. w sektorze gospodarczym wyniósł poniżej 1,5% kosztów brutto sektora [Ochrona środowiska 2007, s. 465].

Nakłady na ochronę środowiska w Polsce finansowane są głównie ze środków własnych, w sektorze publicznym przez jednostki samorządowe i centralne, a w sektorze gospodarczym przez przedsiębiorstwa (tab. 3).

Tabela 3

Udział źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych służące ochronie środowiska w latach 1998–2006 w Polsce (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	Lata					
	1998	1999	2000	2004	2005	2006
Ogółem nakłady (w mln zł)	9018,7	8584,9	6570,3	5337,44	5986,50	6877,76
Środki własne przedsiębiorstw	50,2	46,2	53,4	30,24	31,05	30,22
Środki własne gmin	–	–	–	17,86	18,02	15,30
Środki z budżetu centralnego i lokalnego	6,4	5,2	4,0	6,16	1,62	1,89
Środki z zagranicy	7,3	5,9	3,9	12,23	15,96	19,16
Fundusze ekologiczne	16,2	24,6	20,0	24,14	21,15	17,56
Kredyty i pożyczki krajowe	12,5	12,9	11,7	8,27	7,60	11,43
Inne środki	7,4	5,2	5,6	4,50	3,56	3,59
Ogółem (w %)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie: Ochrona środowiska, GUS, Warszawa 2007, s. 431.

Analiza struktury finansowania nakładów inwestycyjnych wskazuje na dominujący udział środków własnych podmiotów gospodarczych, który wynosił aż 53% w 2000 r. W ostatnich latach (2004–2006) udział przedsiębiorstw w finansowaniu całości nakładów inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska kształtował się na poziomie około 30%. W badanym okresie znaczący udział w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska miały fundusze ekologiczne. Najniższy poziom wsparcia ze strony funduszy ekologicznych został odnotowany w 1998 r. i wynosił 16,2% całości nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska. Z kolei udział ponad 24% został odnotowany w latach 1999 i 2004. Jednocześnie wyraźnie maleje udział środków budżetowych szczebla centralnego i lokalnego w finansowaniu przedsięwzięć ochronnych.

Systematycznie rośnie udział finansowania ochrony środowiska w Polsce środkami z zagranicy (ponad 19% w 2006 r.). Jest to związane zwłaszcza z wykorzystywaniem środków unijnych. W UE istnieją 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ochrony środowiska są realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), a ponadto w dwu programach operacyjnych: Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego oraz Sektorowym Programie Operacyjnym „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw”. Przedsiębiorstwa mogą wykorzystywać również środki finansowe Funduszu Spójności, nazywanego też Europejskim Funduszem Kohezji. Fundusz Spójności nie należy do funduszy strukturalnych, ale jest instrumentem polityki strukturalnej UE.

Typowym inwestorem spełniającym rolę właściciela kapitału wnoszonego na poczet działalności ochronnej podmiotów gospodarczych są w Polsce także fundusze ekologiczne (w 2006 r. ponad 17% udział w finansowaniu nakładów inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska w Polsce). Przedsiębiorstwa realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska mogą uzyskać pomoc finansową ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska.

Przedsiębiorcy na zadania z ochrony środowiska mogą uzyskać środki także z banków w ramach:

- ogólnych linii kredytów inwestycyjnych na warunkach komercyjnych,
- specjalnych linii kredytowych na sfinansowanie inwestycji proekologicznych na zasadach komercyjnych,
- kredytów i pożyczek preferencyjnych.

Znaczącą pozycję w ramach sektora bankowego w nakładach na ochronę środowiska ma Bank Ochrony Środowiska SA (BOŚ). W 2006 r. BOŚ udzielił 2109 kredytów na finansowanie przedsięwzięć proekologicznych w łącznej kwocie 566,76 mln zł [Raport BOŚ 2007, s. 9]. Kredyty udzielone przez ten bank (we współpracy z NFOŚiGW oraz funduszami wojewódzkimi) w 2006 r. stanowiły około 60% całkowitej wartości kredytów i pożyczek krajowych na finansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska [Ochrona środowiska 2007, s. 431 i 484].

Szczególnymi źródłami kapitałów własnych o charakterze ekologicznym są dotacje i subwencje, a także ulgi, zwolnienia i odliczenia podatkowe, które poprzez przychody lub zyski nadzwyczajne lub też zmniejszone obciążenia podatkowe wpływają na wynik finansowy netto oraz na wynik finansowy zatrzymany, zasilając kapitał własny. Takich dotacji i subwencji mogą udzielać:

- fundusze ekologiczne – poprzez umorzenia pożyczek, preferencyjne oprocentowanie kredytów,
- skarb państwa – poprzez np. stosowanie preferencji podatkowych,

- instytucje i programy pomocowe, np. Fundusz na rzecz Globalnego Środowiska.

Dopełnieniem źródeł finansowania zamierzeń z zakresu ochrony środowiska w przedsiębiorstwie są m.in. zobowiązania i instytucje leasingowe.

Wnioski

1. Przedsiębiorstwa są podstawowym podmiotami finansowania nakładów na ochronę środowiska w Polsce (50% udziału w wydatkach inwestycyjnych na ochronę środowiska, bez gospodarstw domowych, w 2006 r. i w latach ubiegłych).
2. O silnej pozycji przedsiębiorstw w finansowaniu ochrony środowiska świadczy fakt, że w ostatnich latach są one często głównym albo jedynym inwestorem w niektóre dziedziny ochrony środowiska, m.in. na ochronę powietrza, ochronę gleb i wód podziemnych, gospodarkę odpadami.
3. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010 w sektorze gospodarczym nie została w pełni zrealizowana.
4. Wstąpienie Polski w struktury UE nie tylko nałożyło wiele obowiązków związanych z dostosowaniem do obowiązujących przepisów wspólnotowych, ale również umożliwiło sektorowi gospodarczemu dostęp do środków na finansowanie inwestycji z zakresu ochrony środowiska.
5. Możliwość wykorzystania środków z funduszy UE powinna przyczynić się do zwiększenia nakładów przeznaczanych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska.

Literatura

- KOBYŁKO G., *Proekologiczne zarządzanie przedsiębiorstwem*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 2007, s. 34.
- FAMIELEC J., STĘPIEŃ M., *Informacja ekologiczna w ujęciu finansowym*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 2005, s. 23 i następne.
- JADŹWIŃSKI I., MAŁACHOWSKI K., *Następstwa integracji Polski z Unią Europejską w dziedzinie ochrony środowiska*, s. 227 i następne. [w:] Małachowski K., *Gospodarka a środowisko i ekologia*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Strona internetowa Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej www.ukie.gov.pl
- LIPIŃSKI A., *Prawne podstawy ochrony środowiska*, Wolters Kluwer Polska – Oficyna, Warszawa 2007, s. 20 i następne.
- Ochrona środowiska, GUS, Warszawa 2007, s. 419.

- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010.* Materiały Ministerstwa Ochrony Środowiska, Warszawa 2002 s. 67.
- POSKROBKO B., *Zarządzanie środowiskiem*, PWE, Warszawa 2007, s. 113.
- Projekt polityki ekologicznej państwa na lata 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011–2014.* Materiały Ministerstwa Ochrony Środowiska.
- Raport ekologiczny 2007*, materiały Banku Ochrony Środowiska SA, Warszawa 2007, s. 9.
- System finansowania ochrony środowiska w Polsce*, pod red. J. Famielec, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 2005, s. 18 i 19.

FINANCING ENVIRONMENT PROTECTION BY COMPANIES IN POLAND

Abstract

The paper aims to evaluate the funds spent on environmental protection by various companies according to the compulsory commitments imposed by the European Union. The conducted analysis proved that Polish companies had taken over the dominant role from the State in financing expenditures on the environmental protection. Nevertheless, the state environmental policies scheduled for 2003–2006, and prolonged later for 2007–2010 have not been completed entirely yet. This is the reason why EU funds should be enlarged and in consequence contribute more to the growth of expenditures spent on environmental investments in private companies too.